

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Δίδαξα Ελληνικά σε ξένους για 20 συνεχή χρόνια και από τα χέρια μου έχουν περάσει κυριολεκτικά χιλιάδες μαθητές από όλες τις χώρες του κόσμου. Σταμάτησα να διδάσκω λόγω άλλων επαγγελματικών υποχρεώσεων και με την επίγνωση ότι έκλεινα ένα από τα πιο σημαντικά, τα πιο τρυφερά, τα πιο μοναδικά κεφάλαια της ζωής μου. Με όση νοσταλγία και αν το θυμάμαι, η ζωή προχώρησε και τίποτα ως τώρα δεν με έκανε να σκεφτώ να επιστρέψω στη γλωσσική διδασκαλία. Τίποτα μέχρι τη στιγμή που έφτασε στα χέρια μου το βιβλίο που, προφανώς, αυτή τη στιγμή κρατάτε στα χέρια σας κι εσείς.

Πάντα στη γλωσσική διδασκαλία, ιδιαίτερα σε γλώσσες που μαθαίνονται από σχετικά λίγους, ο πιο αδικημένος από άποψη διδακτικού υλικού είναι ο πραγματικά προχωρημένος μαθητής. Αυτός που ξεπέρασε τους σκοπέλους των αρχικών σταδίων της γλωσσικής εκμάθησης με επιτυχία, αυτός που δεν προβληματίζεται ιδιαίτερα από την ταχύτητα εκφοράς του λόγου των φυσικών ομιλητών, αυτός που μπορεί, ακόμα και αν δεν τις ξέρει, να αποκρυπτογραφήσει λέξεις με τη βοήθεια των άλλων λέξεων που βρίσκονται γύρω τους. Αυτός που άνοιξε όλες τις πόρτες, αλλά που νιώθει ότι υπάρχουν ακόμα πράγματα που παραμένουν επτασφράγιστα μυστικά των φυσικών ομιλητών, που αισθάνεται ότι άνοιξε τις πόρτες αλλά δεν μπορεί να ανοίξει τα συρτάρια που βρήκε μέσα στα δωμάτια. Σπάνια γράφονται διδακτικά εγχειρίδια για αυτό το επίπεδο μαθητών. Και οι διδάσκοντες που τους αναλαμβάνουν αναγκάζονται να αυτοσχεδιάζουν καθημερινά προκειμένου να καλύψουν τις ποικίλες και σύνθετες ανάγκες τους. Το υπέροχο βιβλίο που έγραψε η Αννίτα (Βενετσιάνα) Αστάρα σε συνεργασία με την Έφη (Ευφροσύνη) Κοντοκώστα είναι φτιαγμένο γι' αυτούς τους μαθητές και γι' αυτούς τους διδάσκοντες. Είναι ένα βιβλίο-κλειδοθήκη. Και τα κλειδιά προορίζονται για το άνοιγμα των μυστηριωδών συρταριών.

Δεν θέλω να μπω σε λεπτομέρειες, γιατί δεν θέλω να χαλάσω τις εκπλήξεις που κρύβονται σε κάθε σελίδα του βιβλίου. Θα πω μόνο δυο-τρία πράγματα που με έκαναν να θέλω να το πιάσω και να ορμήσω μέσα σε μια τάξη και να διδάξω, όπως παλιά.

Ένα από αυτά είναι οι συναντήσεις, παράδοξες και πρωτοφανείς, γεμάτες νόημα και φορτισμένες με αναμνήσεις του παρελθόντος και οράματα του μέλλοντος.

Μέσα στις σελίδες του βιβλίου η κυρά Εκάβη του Ταχτσή πιάνει ψιλή κουβέντα με τη Μαντάμ Σουσου, η Συννεφούλα του Σαββόπουλου συναντάει τη Γυριστρούλα του Λάκη, ο Βάρναλης συνομιλεί με τον Αρκά και η Λωξάντρα δίνει τις συνταγές της ως αντίδοτο στην ελληνική οικονομική κρίση και μαθαίνει για το brain drain.

Σε συνδυασμό με κείμενα όπως τα παραπάνω, αξιοποιούνται με κάθε είδους τρόπο μερικά από τα πιο έξυπνα, καλογραμμένα και χαριτωμένα κείμενα του ημερήσιου Τύπου, κυρίως για να φέρουν σε επαφή τους μαθητές με τον ελληνικό πολιτισμό. Όχι όμως τον πολιτισμό που συνήθως στα διδακτικά εγχειρίδια αναπαρίσταται στερεοτυπικά μέσω του τρίπτυχου «Ακρόπολη-σουβλάκι-κομπολόι». Το βιβλίο δεν ασχολείται με τις υλικές εκφάνσεις του πολιτισμού, που, αν

και σημαντικές, παραμένουν δευτερεύουσες σε σχέση με εκείνες που κοινωνούνται μέσα από τη γλώσσα και που συνίστανται στις απόψεις, τις στάσεις, τις πεποιθήσεις και τις προσδοκίες που είναι κοινές ή χαρακτηριστικές για τα μέλη της ελληνικής κοινότητας. Αυτός είναι ο πολιτισμός στον οποίο επικεντρώνεται το «Ελληνικά στα βαθιά».

Και παρόλο που διδάσκει γλώσσα μέσα από τον πολιτισμό και πολιτισμό μέσα από τη γλώσσα, δεν πέφτει σε καμία από τις συνήθεις παγίδες. Η ελληνική κοινωνία και ο ελληνικός πολιτισμός δεν αντιμετωπίζονται ως ένα ομοιογενές σύνολο που επικοινωνεί μέσα από καλοκουρντισμένες γλωσσικές «νόρμες» ή κανονικότητες. Αντίθετα, η χαρακτηριστική για κάθε γλωσσικό σύστημα ποικιλότητα, οι κάθε είδους κοινωνιόλεκτοι και τα επιμέρους κειμενικά είδη έχουν τη θέση τους μέσα στο βιβλίο και συνδιαλέγονται μεταξύ τους με γοητευτικό, χαριτωμένο και άκρως πρωτότυπο τρόπο. Οι πραγματώσεις του χιούμορ και της ειρωνείας, η ελληνική αντίληψη για τη γλωσσική ευγένεια, οι τρόποι έκφρασης της ελληνικής νοοτροπίας κοινωνούνται και «διδάσκονται» αβίαστα μέσα από έξυπνες και ποικίλες δραστηριότητες που βοηθάνε τον μαθητή να πάρει απαντήσεις σε γλωσσικά ερωτήματα που πολύ συχνά βασανίζουν και τον φυσικό ομιλητή.

Ονόμασα όλα τα παραπάνω «διδασκαλία του πολιτισμού μέσα από τη γλώσσα και της γλώσσας μέσα από τον πολιτισμό», αλλά υπάρχει κάτι που θέλω να ξεκαθαρίσω. Το βιβλίο δεν είναι ελληνοκεντρικό και ο ελληνικός πολιτισμός όπως διαγράφεται στις σελίδες του δεν αποτελεί «τοτέμ». Αντίθετα, οι συγγραφείς κάνουν ένα εντυπωσιακό, πρωτότυπο και πολυαναμενόμενο άνοιγμα προς τους άλλους πολιτισμούς ενσωματώνοντας κείμενα που έχουν γραφτεί από τους ίδιους τους μαθητές της Ελληνικής και που αναπόφευκτα αποτελούν φορείς της πιο ακραιφνούς διαπολιτισμικότητας. Μέσα από τις σελίδες του «Ελληνικά στα βαθιά» ακούμε τη φωνή του πολυσυζητημένου «διαπολιτισμικού ομιλητή» να αφηγείται ιστορίες και να εκφράζει απόψεις βασισμένες σε βιώματα που εξ υποθέσεως έχουν φιλτραριστεί από πολιτισμική και γλωσσική πολλαπλότητα.

Η Αννίτα Αστάρρα και η Έφη Κοντοκώστα διάλεξαν τη γραμματική, το λεξιλόγιο, τα κείμενα, τις δεξιότητες και τις δραστηριότητες του βιβλίου εφαρμόζοντας μια εκλεκτική προσέγγιση στη διδασκαλία, που απογειώνεται λόγω της τεράστιας γνώσης και της ακόμα μεγαλύτερης διδακτικής εμπειρίας τους, που γίνεται εμφανής σε κάθε παράγραφο, σε κάθε φαινόμενο που επιλέγεται να παρουσιαστεί, σε κάθε μικρή λέξη ή έκφραση που επ' ευκαιρία διδάσκεται.

Υποκλίνομαι στην τρομερά πολλή και άκρως επίπονη δουλειά που με τόση επιτυχία έφεραν σε πέρας. Κυρίως υποκλίνομαι στο ότι γράφοντας αυτό το βιβλίο πέρασαν εμφανώς καλά, έκαναν το κέφι τους και, ειλικρινά πιστεύω, εγκαίνιασαν μια νέα εποχή στον χώρο του διδακτικού εγχειριδίου της Ελληνικής ως δεύτερης/ ξένης γλώσσας. Πιστεύω ότι όποιος αναγνώστης, Έλληνας ή ξένος, το πιάσει στα χέρια του θα περάσει εξίσου καλά. Και εύχομαι με όλη μου την καρδιά το ταξίδι του βιβλίου να είναι μακρύ, «βαθύ» και να έχει τον ούριο άνεμο που του αξίζει.

Σπυριδούλα Μπέλλα

Καθηγήτρια Γλωσσολογίας

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Αθήνα, 21/7/2018